

บทที่ 4

บริบททั่วไปของแรงงานข้ามชาติชาวลาว

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก เพื่อทำความเข้าใจกับภูมิหลังของแรงงานข้ามชาติชาวลาวมีความเป็นมาอย่างไรและภาวะสุขภาพของแรงงานข้ามชาติชาวลาว โดยผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดดังนี้

1. ภูมิหลังก่อนตัดสินใจข้ามลำโขงและภาวะเสี่ยงทั่วไป
 2. สภาพแวดล้อมในการทำงานและชีวิตใหม่ในต่างแดน
- มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ภูมิหลังก่อนก้าวข้ามสู่ภาคเกษตรกรรมในต่างแดน

ก่อนนี้การดำรงชีวิตของชาวลาว ส่วนใหญ่ก็มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพดั้งเดิม เช่น ทำไร่ ทำนา และเลี้ยงสัตว์ ด้วยอาชีพที่สร้างรายได้้น้อย ไม่เพียงพอต่อการดูแลครอบครัว จำเป็นที่จะต้องตัดสินใจข้ามลำโขง (ข้ามชาติ) เพื่อมาหารายได้เพิ่ม ส่วนใหญ่จะเป็นหญิง เมื่อได้คู่ครองกับชายไทยแล้ว ก็จะเปลี่ยนอาชีพจากรับจ้างทั่วไป เป็นอาชีพภาคเกษตรกรรม เช่น รับจ้าง ทำไร่ ทำนา เป็นต้น ตามอาชีพของสามี

จากการสัมภาษณ์ “นางสาวน้อย” แรงงานข้ามชาติชาวลาว วัย 23 ปี (เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2551) ณ สวนอาหาพฤกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นชาวลาวที่กำลังหางานหาเงินหาเงินอยู่ เธอมีพี่น้องร่วมพ่อแม่เดียวกันจำนวน 4 คน ตนเองเป็นน้องสุดท้องและเป็นผู้หญิงเพียงคนเดียว พี่ ๆ อยู่ที่บ้าน (ชื่อเต็มคือสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ทำนาและเลี้ยงสัตว์ รายได้ไม่พอเลี้ยงครอบครัว บางครั้งต้องไปรับจ้าง เงินรายได้จากการรับจ้างที่บ้านค่าแรงถูกมาก ได้เดือนละ 1,500 บาทไทยหรือเดือนละ 360,000 กีบ เดินทางข้ามมาทางชายไทย-ลาว ไม่ได้ตรวจร่างกายก่อนผ่านแดน เวลาเจ้าหน้าที่ตรวจก็มีหนังสือเดินทางให้ตรวจ ตอนจะเข้ามาต้องมาตรวจที่ตัว (หมายถึงสะพานไทย-ลาว) ด้วยวัตถุประสงค์มาเที่ยวในประเทศไทย โดยการชักนำของญาติห่าง ๆ ที่รู้จักกันที่ร้านอาหารให้มาเป็นพนักงานบริการในสวนอาหาร รายได้ดีได้วันละ 100 บาทหรือวันละชาวสี่พันกีบ ถ้าหากคิดเป็นเดือนก็ประมาณเดือนละ 720,000 กีบ (มากกว่าครึ่งหนึ่งของค่าแรงที่ลาว) หากจะเดินทางไปต่อสามารถไปได้ถึงกรุงเทพ (จะถูกระบุในหนังสือเดินทาง) มาแล้ว ที่เมืองไทยดีกว่า หาเงินได้ง่ายกว่า เจ็บไข้ก็มีหมอรักษา หมอก็อำนวยความสะดวกให้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่ายังไม่มีบัตรประกันสังคม น้อยเล่าว่า “ทุกเดือนต้องนำสมุด Pass Sport ไปต่ออายุ และเมื่อครบปีเขาจะเปลี่ยนหัวใหม่ให้ (เล่มใหม่) ตอนกลับไปเยี่ยมบ้าน ปกติก็กลับบ้านเดือนละครั้งอยู่

แล้ว” ปัจจุบันนี้น้อยได้ใช้ชีวิตใหม่กับสามีชาวไทย โดยไปอยู่กินกับสามีตั้งแต่เดือน มกราคม 2552 สามีประกอบอาชีพรับจ้างและทำนาพักอยู่บ้านน้อยเส้าแล้ว ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู สะท้อนให้เห็นว่า การข้ามชาติของชาวลาว ถือได้ว่าเป็นเรื่องปกติที่ต้องการเข้ามาหารายได้ มีกฎหมายให้เข้ามาที่เป็นทางการ มีเครือข่ายทางสังคมเป็นเครือข่ายที่ชัดเจน ในการชักชวนเข้ามา

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก “นางจันทิ” แรงงานข้ามชาติหญิงชาวลาววัย 30 ปี เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2552 ณ เลขที่ 526/36 หมู่ที่ 22 ตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า นางจันทิ สอนลูกเป็นชาวลาวลุ่ม ลูกกำพร้อย (กำพร้าทั้งพ่อและแม่) สถานภาพหย่าร้าง ภูมิลำเนาอยู่ที่บ้านเรียงใหม่ เขตหลวงพระบาง อยู่ติดกับผานม มีบุตรหนึ่งคนให้ญาติที่หลวงพระบางดูแล เข้าถึงแหล่งงานโดยผ่านช่องทางสามีของนายจ้างซึ่งประกอบธุรกิจโรงงานน้ำดื่มที่หลวงพระบาง เหตุผลที่ทำให้ย้ายถิ่นข้ามชาติเข้ามาในประเทศไทย เพราะว่า ประเทศไทยมีงานทำและรายได้ดีกว่าในประเทศลาว ด้วยความคาดหวังที่จะมีสภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากรายได้ที่ดีกว่า สำหรับเส้นทางการเข้ามาหารายได้ในประเทศไทยนั้น ผ่านทางสามีของนายจ้าง ซึ่งพาไปพบที่หลวงพระบาง เลยขอมาทำงานด้วย นายจ้างจึงพามาดูสถานที่ทำงานในเมืองไทยก่อนแล้วจึงกลับมาเตรียมตัวและกลับไปเริ่มทำงานในประเทศไทยอีกครั้ง สะท้อนให้เห็นว่าการเข้าออกเมืองไทยนั้น สะดวกสบาย เป็นเสรีที่จะใช้ชีวิตตามความพอใจ

ต่อมาก่อนเริ่มทำงานจะมีการตรวจร่างกาย ได้แก่ ตรวจเลือด ปัสสาวะ เอ็กซเรย์ ค่าใช้จ่าย 1,900 บาท ต้องจ่ายเอง แล้วขึ้นขึ้นทะเบียนคนต่างด้าว (ตามแบบ ทร.38) และขึ้นทะเบียนทำงานในประเทศไทย ปัจจุบันทำงานมาได้ 5 – 6 ปีแล้ว (ต่ออายุใบอนุญาตทุกปี) มีเครือข่ายทางสังคมเฉพาะเครือข่ายที่ทำงานกับสามีของนายจ้างที่หลวงพระบาง แต่เครือข่ายแรงงานลาวในประเทศไทยนั้นไม่มี การติดต่อกับครอบครัวที่ลาวผ่านทางโทรศัพท์ เพราะสะดวกโดยติดต่อประมาณเดือนละครั้ง (ค่าใช้จ่ายนาทีละ 5 บาท) ซึ่งเห็นว่า แรงงานชาวลาวมีเป้าหมายเพื่อสร้างฐานะให้กับตนเอง โดยมีความคาดหวังว่าประเทศไทยจะมีงานทำและรายได้ดี เมื่อเดินทางข้ามลำโขง (ข้ามชาติ) ผ่านระบบการขึ้นทะเบียนคนต่างด้าว จะมีการตรวจร่างกาย ดังนั้นจึงสะดวกแก่การดูแลสุขภาพตนเองในต่างแดน และเป็นการเฝ้าระวังและเตือนภัยการระบาดของโรคติดต่อด้วย

เช่นเดียวกับ “นางเดือน” แรงงานข้ามชาติหญิงชาวลาววัย 43 ปี จากการสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2552 ณ ร้านป้าชูศรีอาหารปักษ์ใต้ เลขที่ 3/19 ถนนศรีจันทร์ หมู่ที่ 6 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า นางเดือนมีสถานภาพสมรส มีบุตร 4 คน อยู่ในการดูแลของสามีที่บ้านหลักซาว ที่เป็นภูมิลำเนาเดิม ในประเทศลาว โดยจะเดินทางกลับบ้านปีละ 2-3 ครั้ง จะนำสิ่งของกลับบ้านด้วย เช่น เสื้อผ้าและของใช้ การเข้าถึงแหล่งงานโดย ผ่านเครือข่ายเพื่อนชาวลาวในขอนแก่น ด้วยเหตุผลที่ว่าย้ายถิ่นเข้ามาในประเทศไทย จะมีงานทำและรายได้ดีกว่าในประเทศลาวด้วยความคาดหวังที่จะมีสภาพชีวิตที่ดีขึ้น การได้งานทำที่มีรายได้ดี และเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้ 5 ปีแล้ว โดยเริ่มทำงานร้านอาหารที่สามเหลี่ยม (ผ่านนายหน้าชาวลาว เสียเงินค่าหัวประมาณ 6,000 บาท) ก่อนจะย้ายมาทำงานที่ร้านป้า

สมัคร 2 ปี โดยมาทำงานผ่านเพื่อน ๆ ชาวลาว มีเพื่อนชาวลาวเป็นเครือข่ายทางสังคมประมาณ 2 – 3 คน สะท้อนให้เห็นอีกว่า รูปแบบการข้ามชาติของแรงงานชาวลาว มีระบบแบบแผนที่ถูกต้องกฎหมาย ในทัศนะของแรงงานที่สืบทอดกันมาผ่านระบบนายหน้าหางานคนงาน สร้างเครือข่ายทางสังคม สร้างความคาดหวังที่จะสร้างรายได้เพื่อดูแลครอบครัว แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้สภาพของครอบครัวแยกกันอยู่ อาจกล่าวได้ว่าส่วนหนึ่งที่สามารถจะสร้างรายได้ให้กับครอบครัวให้มั่นคง แต่อีกส่วนหนึ่งก็ขาดความอบอุ่นในครอบครัว ขาดการขัดเกลาทางสังคมและเสี่ยงต่อการหย่าร้างของครอบครัวในระยะยาว ดังเช่นครอบครัวของ “นางแต้ว” แรงงานข้ามชาติหญิงชาวลาววัย 23 ปี จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2552 แต้วเป็นคนลาวเขตหลวงพ่อบาง แต้วเล่าว่า

“...ตั้งแต่จำความได้ “นาง” (ชาวลาวผู้หญิงใช้คำแทนตัวเองว่า “นาง”) ไม่ค่อยสนิทสนมกับพ่อเท่าไร เพราะเมื่อเกิดเป็นคนหล้า พ่อกับแม่ก็ปากกันและแยกทางกันไปอยู่ที่อื่น ก็อยู่กับแม่และน้าบ่าว (น้องชายแม่) มีพี่น้องร่วมพ่อแม่เดียวกันทั้งหมด 6 คน คนที่แรกเป็นผู้ชาย (ไม่ได้บอกชื่อ) คนที่สองชื่อ แม่ว ตอนนี้อยู่กับเพื่อน ๆ ชาวลาว แก่แก อ้อยนำขึ้นรถบรรทุกมาตัดอ้อยที่บ้านหนองดินดำ ตำบลบ้านแก้ง อำเภอภูเขียว ประมาณ 10 กว่าคน มาอยู่เมืองไทย ประมาณ 3 เดือนก็กลับเมือง ส่วนแม่ (นางน้อย) ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นคนบ้านหนองตาไก้แล้ว จะเดินทางไปร่วมสมทบรับจ้างตัดอ้อย ด้วยกับลูกชายอีกที โดยตั้งเต็นท์ที่ไร่อ้อย ซึ่งแม่ก็เที่ยวไปเที่ยวมาเพื่อกลับมาดูแลพ่อ (สามีใหม่) ที่เป็นคนบ้านหนองตาไก้ เกือบจะทุกอาทิตย์ ส่วนคนที่สามเป็นผู้หญิง (ไม่ได้บอกชื่อ) คนที่สี่ คือ นาง (แต้ว) คนที่ห้าเป็นน้องสาวชื่อ อ้อย หรือชื่อเป็นภาษาไทยว่า ลัดดาวัลย์ อายุ 10 ปี ตอนนี้อยู่โรงเรียนบ้านห้วยพลวง ตำบลโละ ซึ่งแม่ก็รับมาจากเมืองลาว มาอยู่ด้วยกับแม่ที่ไร่และคนที่หก เป็นผู้ชาย อายุประมาณ 8 ปี ตอนนี้มีนางกับอ้อยเท่านั้นที่มาอยู่เมืองไทย...”

ชี้ให้เห็นว่าชาวลาวยังขาดการดูแลสุขภาพในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ เช่น วางแผนครอบครัว ทำให้มีบุตรจำนวนมาก เมื่อมีบุตรจำนวนมากก็ทำให้คุณภาพชีวิตค่อนข้างจะไม่ค่อยดีนัก ดำเนินชีวิตอยู่ในภาวะเสี่ยงทางสังคม เช่น การลักลอบอพยพแรงงาน จากการหย่าร้างของครอบครัว ครอบครัวจึงแตกแยกเข้ามารับจ้างตัดอ้อยกับผู้ว่าจ้างแรงงาน ที่เสี่ยงต่อการถูกจับกุม และการป้องกันโรคติดต่อจากการที่มามีเต็นท์หลบนอนในไร่อ้อย ก็เสี่ยงต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อ เช่น โรคไข้มาลาเรียจากยุงก้นปล่องและใช้สมออีกเสบจากยุงรำคาญ เป็นต้น

แต่แล้วเล่าต่อว่า “...ตามจริงแล้วยายของนางเป็นคนไทย อยู่บ้านฉนวน ตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว แต่เนื่องจากสมัยก่อนนั้น (แม่เล่าให้ฟัง) เกิดอาเพศใหญ่ในหมู่บ้าน มีคนล้มตายมาก คนบ้านฉนวนส่วนใหญ่จึงอพยพย้ายครอบครัวไปอยู่เมืองลาว ยายของนางจึงได้กับตาซึ่งเป็นคนลาวและมีแม่น้อย ซึ่งถือได้ว่าแม่น้อยเป็นคนลาว เพราะเกิดที่ลาว ยายจึงได้ย้ายกับมาที่บ้านฉนวนอีกครั้ง โดยไม่ได้นำตาและแม่น้อยมาด้วย...ต่อมาประมาณ 6 ปีก่อนแม่น้อยติดคุกที่เรือนจำอำเภอภูเขียวไม่ทราบว่าเป็นเพราะอะไร (จากการสอบถามอาสาสมัครสาธารณสุข จึงพบว่า เป็นคดีขายยาบ้าเพราะคนบ้านฉนวนจะขายยาบ้าในช่วงเวลานั้น) นางเที่ยวมาเที่ยวไปหาแม่ตลอด หลังจากนั้นสามีใหม่ของแม่ (พ่อดำรง) ซึ่งเป็นคนบ้านหนองตาไก้ ได้มา “จองเอา” คือ จับจองหมายหมั้นแม่ตั้งแต่อายุในคุกว่าจะรับแม่เป็นเมีย ต่อมาเมื่อออกจากคุกสักพักแม่ก็ได้สามีใหม่ (พ่อดำรง) หลังจากนั้นแม่ก็รับนางมาอยู่กับแม่ที่เมืองไทย...”

สะท้อนให้เห็นว่าก่อนนี้ชาวลาวสามารถข้ามไป-มาระหว่างชาติได้อย่างสะดวกสบาย บางรายก็ประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย และ “การหย่าร้าง” แล้วมีสามีใหม่เริ่มเป็นเรื่องปกติ

“...มีตอนหนึ่งจำได้ อาจไม่แม่นเพราะเกิดมาไม่เคยออกจากบ้านไปไหน อยู่แต่กับน้ำบ่าวและพี่น้อง แม่ได้มารับที่บ้าน (เมืองลาว) ตอนนั้นอายุ 17 ปี แม่บอกว่าจะพาไปเมืองไทย ก็ไม่ได้คิดอะไรและยังเป็นเด็กด้วย แม่บอกว่าสบายดี ก็เชื่อ ให้มาอยู่กับแม่แม่เป็นห่วง เป็นสาวแล้วเป็นผู้หญิงด้วย ถ้าอยู่ที่นี้แม่ไม่ได้ดูแล น้ำบ่าว ก็ต้องเลี้ยงดูพวกเราหลายคน เมืองไทยอุดมสมบูรณ์ เจริญกว่าบ้านเราเยอะ งานก็มีให้ทำ ถ้าไม่ขี้เกียจก็มีเงินใช้ ได้แต่งตัวและมีเงินซื้อของที่อยากได้ แม่ก็พูดถึงแต่สิ่งดี ๆ แต่อย่างไรนางก็จะมากับแม่อยู่แล้ว คิดถึงแม่อยากมาเมืองไทยด้วย...นั่งรถสองแถวจากบ้านถึงหลวงพระบาง แล้วนั่งเรือตรงท่าด่านถึงเมืองเลย ประเทศไทย ตำรวจก็ตรวจบัตรว่าจะเข้าเมืองไทย ได้ไหม ซึ่งก็เข้าได้เพราะแม่ทำใบข้ามด่าน ให้มาทำงานที่จังหวัดชัยภูมิ บัตรนี้ต่ออายุทุกปี ต่อมา 2 ครั้งแล้ว พ่อดำรงและแม่ ไปทำให้ที่จังหวัดขอนแก่น ปีละประมาณ 2-3 พันบาท ถึงมีบัตรแล้วก็กลัวเพราะได้ยินตำรวจพูดว่า ถ้าสังเกตคนลาวต้องสังเกต ตาโบ้และคนลาวตอนเดินจะก้าวใหญ่ ส่วนคนไทยจะเดินก้าวน้อย...”

อาจจะกล่าวได้ว่า การข้ามชาติเป็นเรื่องปกติที่ชาวลาวได้ผ่านกระบวนการเข้าเมืองตามกฎหมายเพื่อมาใช้ชีวิตใหม่ที่ดีขึ้น แต่ด้วยความเป็นคนต่างถิ่นจึงมีความไม่มั่นใจในช่วงแรก ๆ การเดินไวหรือช้า อาจจะสื่อถึงพฤติกรรมหลายอย่าง เช่น ไม่อยากอยู่ในพื้นที่ทางสังคมเป็นเวลานาน ๆ เพราะเกรงว่าคนจะ

จับได้ (ความไม่มั่นใจ) หรือด้วยความเป็นแรงงานเข้ามาหารายได้ จึงจำเป็นต้องทำเวลาเพื่อแข่งกับงานเป็นต้น

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ “นายอนุหรือแม่” แรงงานข้ามชาติชายชาวลาววัย 24 ปี พบว่า นายแม่ยังโสด ไม่มีโรคประจำตัว ไม่เคยผ่าตัด ไม่มีอาการบ่งบอกถึงความพิการ หรือป่วยด้วยโรคภัยแรงกรรมพันธุ์เสี่ยงต่อโรคเบาหวาน เพราะแม่เป็นเบาหวาน ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์นางแต้ว (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1) ว่า พี่ชายชื่อ “อนุหรือแม่” เดินทางจากฝั่งลาวเข้าไทย ตั้งแต่หลังปีใหม่ (ปี 2552) มารับจ้างตัดอ้อยที่บ้านโป่งดินดินดำ หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านแก่ง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งแม่ของแต้ว หรือ แม่่น้อย ก็ไปตัดอ้อยร่วมกับแม่ด้วย ปัจจุบันที่อยู่ในเมืองลาวอยู่ที่บ้านดัดเต่า แขวงนครหลวงเวียงจันทน์ เข้ามาเมืองไทยมาทำงานตัดอ้อยที่เมืองไทยที่บ้านโป่งดินดำครั้งนี้ เป็นครั้งที่สอง เป็นพี่น้องพ่อ-แม่เดียวกันกับนางแต้ว นายแม่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า จริง ๆ แล้วแม่ (นางน้อย) เคยแต่งงานกับคนลาวแล้ว 3 คน คนไทย (นายดำรง) เป็นคนที่ 4 สรุปแล้วแม่มีสามีทั้งสิ้นจำนวน 4 คน

ผู้วิจัยเกรงว่า นายแม่จะไม่ไว้ใจ คณะผู้วิจัยหรือให้ข้อมูลไม่เต็มที่ จึงได้หารือกับพ่อผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองตาไก้ หมู่ที่ 6 ตำบลโหลโหล อำเภอภูเขียว เดิมเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข หรือ อสม. ให้ประสานงานกับนายดำรง (พ่อคนไทยซึ่งเป็นลูกบ้านและเป็นสามีนางน้อย) โทรศัพท์บอกนางน้อย และนัดวัน อธิบายให้ทราบถึงวัตถุประสงค์การวิจัยและให้ อสม. ในหมู่บ้านจำนวนหนึ่ง เดินทางไปกับนักวิจัยด้วย จึงสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (เมื่อวันจันทร์ที่ 14 กุมภาพันธ์ 2552) แม่เล่าว่า

“...เขาคุ่นเคยกับการเข้ามาเมืองไทยมาก ตนเองเคยเข้าเมืองไทยตั้งแต่การเดินทางด้วยการเดินและการนั่งรถสองแถวเข้ามา เข้ามาทางอำเภอเชียงคานบ้าง อำเภอปากชมบ้างที่จังหวัดเลยและทางหนองคาย แต่ถ้าเดินทางเข้ามาเพื่อรับจ้างทำงานเมืองไทย เลือกว่าผ่านด่านที่อำเภอเชียงคาน เพราะไม่โดนปรับเนื่องจากจังหวัดเลยเวลาเข้าเมืองของชาวลาว ทางลาวจะไม่ค่อยเคร่งครัด เหมือนที่อื่น ๆ แต่ถ้าเข้ามาท่องเที่ยวตามปราสาทคนลาว หรือวัยรุ่นลาว ต้องเข้าด่านที่จังหวัดหนองคาย เพราะมีที่เที่ยวมากมาย รวมถึงเสื้อผ้า ข้าวของ ขนมมากมาย...”

ชี้ให้เห็นว่าชาวลาวมีข้อมูลพื้นฐานเพียงพอ ในการเข้าเมืองไทยและยังสามารถเลือกช่องทางเข้าเมืองได้อย่างสะดวกสบาย ตามเงื่อนไขของตนเองและทางการ

แม่เล่าต่อว่า “...การเดินทางมาครั้งนี้ผ่านด่านที่เชียงคาน ได้ใช้บัตร “บัตรท่องเที่ยว” เข้าเมืองไทยจำนวน 3 วัน เท่านั้น แต่ไม่กังวลใจมากนักเพราะศึกษาข้อมูลจากเพื่อน ๆ คนที่เคยเข้ามาทำงานที่ไทยหลายครั้ง รวมถึงแม่่น้อย ก็มาอยู่เมืองไทยหลาย

ปีแล้ว ก็ทำเช่นเดียวกัน บอกว่าไม่เป็นไรหรอก เกิน 3 วัน เพราะครั้งที่แล้วก็มาอยู่ 3 เดือนกว่า คือ มาหลังปีใหม่และกลับก่อนวันสงกรานต์ ก็ประมาณ 3 เดือนกว่า ตอนกลับ ก็ยื่นบัตรให้ทางการ แล้วเจ้าหน้าที่ก็ไม่ว่าอะไรมาก บอกเพียงว่าเสียค่าปรับจำนวน 500 บาทไทย ก็ไม่ได้ยึดบัตรอะไรหรือตัดเตือนอะไรเลย มีความรู้สึกว่าจะดวงสบาย ไม่ได้บอกเหตุผลหรือโดนจับเข้าคุกหรือโดนหมายหัวไว้...”

สะท้อนให้เห็นว่า แรงงานข้ามชาติชาวลาว มีความคุ้นชินกับการเข้ามาที่ผิดต่อบัตรอนุญาต ด้วยมีความเชื่อว่าถ้ามีค่าปรับก็จะอยู่นานเท่าไรก็อยู่ได้ และอาจจะคุ้มเมื่ออยู่แล้วมีรายได้เพียงพอที่จะจ่ายค่าปรับ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การใช้แรงงานในไทยรับจ้างให้เงินไปเรื่อย ๆ เมื่อตอนกลับก็เสียค่าปรับเท่านั้นเอง ไม่มีอะไรมากไปกว่านี้

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ “นางจันทร์ แก้วพอน (บำรุงทรัพย์)” แรงงานข้ามชาติหญิงชาวลาววัย 29 ปี จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นางจันทร์ เล่าว่า

“...นาง (คำแทนตัว) เป็นคนเมืองลาว แขวงสุวรรณเขต เรียนจบประมาณชั้นประถมปีที่ 2 จำไม่ได้ว่า ทำไมไม่ได้เรียนต่อ อาจเป็นเพราะพ่อกับแม่ไม่อยากจะให้เรียนต่อ แต่ก็มีเพื่อนหลาย คนที่ไม่ได้เรียนต่อเช่นกัน แต่ก็สามารถอ่านออกเขียนหนังสือลาวได้ คิดเลขง่าย ๆ เพื่อใช้ในชีวิตประจำได้ พอมาอยู่เมืองไทย ก็สามารถฟังภาษาไทย (กลางและอีสาน) ได้ เพราะมีคำส่วนใหญ่คล้าย ๆ กัน เขียนชื่อและนามสกุลเป็นภาษาไทยได้ เพราะตอนลงชื่อรับเงินจำเป็นต้องเขียนเป็นภาษาไทยไม่อย่างพิมพ์ลายนิ้วมือ อายและสกปรก...ต่อมาพอเป็นสาวชาวลาว นิยมแต่งงานไว (เร็ว) นางก็เหมือนกันอายุ 18 ปีก็แต่งงานแล้ว พ่อและแม่อยากได้เขยเข้าบ้านมาช่วยครอบครัวทำมาหากิน ผัวคนลาวเป็นคนบ้านเดียวกัน อายุมากกว่านาง 3 ปี เงินสินสอดทองหมั้น นางจำไม่ค่อยได้ พอแต่งงานแล้วช่วงแรกไม่ได้คุมกำเนิดอะไร เลยมีลูกคนแรกเมื่ออายุ 19 ปี และคนที่ 2 อายุ 23 ปี มีลูกชาย 2 คน หลังจากนั้น ก็คุมกำเนิดโดยการ “สั๊กยาคุม” (ฉีดยาคุมกำเนิด) พออายุนางได้ 26 ปี ผัวและนางเห็นคนในหมู่บ้าน มาทำงานที่เมืองไทยโดยเฉพาะกรุงเทพฯ มาก่อสร้างได้เงินดีมีค่ามากกว่าเงินเก็บ ถ้ามีเงินมีทอง ฐานะบ้านเรือน ความเป็นอยู่ก็จะดีขึ้นกว่าเก่า จึงหาช่องทางเดินทางข้ามมาฝั่งไทย เพื่ออยากได้เงินมาให้แม่ให้น้องและลูก ๆ...”

ชี้ให้เห็นว่า การดูแลสุขภาพในมิติของการส่งเสริมสุขภาพ ของชาวลาวยังไม่ค่อยจะดีนักจะสังเกตเห็นได้จาก แต่งงานเมื่ออายุน้อย ซึ่งแม่ที่พร้อมสมบูรณ์ควรจะมีอายุระหว่าง 21 – 35 ปี

นอกจากนั้นหลังแต่งงานไม่กี่ปีก็มีบุตรถึง 2 คน ขาดการวางแผนครอบครัว จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ถือได้ว่าการข้ามชาติของชาวลาวเป็นเรื่องปกติ เพราะระบบเศรษฐกิจและสังคม ได้ส่งผลกระทบให้ชาวลาวจำเป็นต้องข้ามชาติ เพื่อแสวงหาแหล่งทำงานสร้างรายได้ โดยใช้เงินเป็นตัวตั้งเพื่อชีวิตที่ดีกว่า ด้วยภาษาสื่อสารมีความหมายใกล้เคียงกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้และปรับตัวได้ง่ายขึ้น

“...นอกจากนี้นางและผัวเห็นคนในหมู่บ้านมาทำงานที่เมืองไทย โดยเฉพาะกรุงเทพฯ มาก่อสร้างได้เงินดี มีค่ามากกว่าเงินก๊ีบ มีเงินมีทอง บ้านเรือน ฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเก่า จึงหาช่องทางเดินทางข้ามมาฝั่งไทย เพื่ออยากได้เงินมาให้แม่ น้องและลูก ๆ ใครทำงานกลับมาจากต่างประเทศซึ่งส่วนใหญ่มาเมืองไทย (มีไปฝรั่งเศสอยู่บ้างแต่น้อย) ได้ผัวฝรั่ง ซึ่งที่บ้านบอกว่าได้ผัวฝรั่ง โชคดีสุดมีเงินมีทอง คนจะนับหน้าถือตาเดินทางไปไหนมาไหนมีแต่คนชื่นชมและถามไถ่ ลูกเต้า ก็อยู่ดีกินดี เสื้อผ้าสะอาดสะอ้าน...” นางจันทร์เล่าต่อ

“...พอดีมีเพื่อน (เพื่อนชายของผัว) เขามาอยู่เมืองไทยประมาณ 3 ปี ตอนกลับไปเยี่ยมบ้านที่ลาว ช่วงตอนปีใหม่ (2548) พวกนางรู้ล่วงหน้าอยู่แล้ว ตัดสินใจไว้นานและโทรบอกญาติตอนเขาโทรกลับบ้านว่า พวกนางจะมาด้วยประมาณ 8 คน เป็นเพื่อนบ้านรุ่นเดียวกันในหมู่บ้านบ้าน หลังจากนั้นก็ได้นั่งรถกระบะ คนขับเป็นคนไทย จนมาถึงตรงด่านตรวจ พวกเราได้อัปข้ามด่าน เป็นใบกระดาศ คล้าย ๆ บัตรประชาชนคนไทย พวกเราได้อัปทุกคน ถือติดตัว (แต่ตอนนี้หายแล้ว) เป็นบัตรให้มาเที่ยวในเมืองไทยหมดอายุภายใน 15 วัน ต่อมาก็ได้ข้ามมาฝั่งไทยทางเมืองมุก (มุกดาหาร) ประมาณเลาะเที่ยง กินข้าว ประมาณบ่าย ๆ ก็เดินทางมากรุงเทพฯ ตรงพวกเรามีรถกระบะ มีหลังคาจำนวน 3 คัน แต่เขาให้ลาวกับไทย คละกันไป รถกระบะออกห่างกัน ประมาณเกือบชั่วโมง นัดกันให้ไปพบกันที่แห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ และเพื่อน (เพื่อนชายของผัว) บอกให้พวกเราเตรียมเงิน ตั้งแต่อยู่ลาวแล้วว่า เขาคนละ 3,000 บาท (เงินไทย) บอกว่าถ้าเป็นใบมาทำงาน จ้างทำเวียก (งาน) จะได้เสียเงิน คนละ 6,000 บาท อายุงานกับนายจ้าง 1 ปี ค่อยมาต่อที่ด่านทุกปี แต่ผัวและนางเลือกเอาวิธีนี้ รู้ว่าต้องระวังตัวเพราะเราต้องอยู่เกิน 15 วันอยู่แล้ว ต้องเก็บเนื้อเก็บตัวทำงานอย่างเดียว...”

สะท้อนให้เห็นว่าแรงงานข้ามชาติชาวลาว มีเครือข่ายทางสังคมที่เป็นญาติและเพื่อนบ้าน มีการติดต่อกันผ่านโทรศัพท์

“...หลังจากนั้นมาทำงาน งานแรกคือ งานก่อสร้างอยู่แถวรังสิต กรุงเทพฯ ๙ อยู่เป็นแค้มป์ อยู่กันเป็นครอบครัว ทำงานทั่วไป เช่น ยกถัง ยกปูน ยกหิน เป็นต้น เป็นการ

ทำครั้งแรกเพราะไม่เคยทำ ได้ค่าแรงวันละ 120 บาท แต่ต้องหาข้าว หาน้ำกินเอง พยายามเก็บเงิน ส่งไปบ้านแม่และส่งให้ลูกที่บ้านพ่อแม่แล้ว มีความสุขมาก เพราะรู้สึกว่าได้เงินมาก ส่งเสียให้แม่ น้องและลูก ๆ ได้ แต่ก็กลัวตำรวจจะจับคืนเมือง พยายามระวังตัวอย่างที่สุด แต่พอผ่าน 6 เดือนไปแล้ว ผัวคนลาวไปติดผู้หญิงลาวที่ทำงานด้วยกัน จึงทิ้งนางไปอยู่กับผู้หญิงคนนั้น นางเสียใจมากเพราะโดนทิ้งที่เมืองไทย ขาดแม่และญาติ ๆ มีเพื่อนหญิงที่เป็นคนลาว เขาสงสารนางทั้งหมด ปรารถนาจะให้ทำใจ อย่างกลับเมืองลาวเลย เพราะได้มาแล้ว พยายามเก็บเงินให้มากที่สุดดีกว่า...”

อาจจะกล่าวได้ว่าแรงงานหญิงข้ามชาติชาวลาว มีประสบการณ์ค่อนข้างจะใกล้เคียงกันคือ หย่าร้างกับสามีก่อน จึงได้เดินทางข้ามชาติเข้ามาประเทศไทย

ต่อมาเพื่อนของจันทร์เลยชวนมาทำงานใหม่ เป็นบริษัทแถมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นลักษณะงานแม่บ้าน ดูแลทำความสะอาดสำนักงานได้เป็นรายวัน วันละ 150 บาท จันทร์เล่าว่า “ได้มากขึ้นสบายมากขึ้นเพราะได้อยู่ในร่มไม้ได้ตากแดด คนทำงานที่นี่เขาใจดีมีข้าวของเขาก็ให้เรา เสื้อผ้าขนม นางก็พยายามทำงานให้ดีที่สุดตอบแทนที่เขาใจดีกับนาง”

หลังจากนั้นมีหญิงคนหนึ่งทำงานที่เดียวกัน สนิมและรักกันมากช่วยเหลืองานในการทำงาน ก่อสร้างที่กรุงเทพ ติดต่อกันเป็นแฟนกับหลาน หลังจากนั้นก็ให้โทรศัพท์พูดคุยกัน ยังไงก็เป็นหม้ายแล้ว เคยมีลูกเคยมีสามีแล้ว อย่างน้อยก็เป็นคนไทย พูดคุยกันนานประมาณครึ่งปี ทั้งสองก็ยังไม่ได้พบกัน จนกระทั่งปลายปี 2550 ทั้งคู่ไปงานบุญประจำปี ที่บ้านที่เพชรบูรณ์ จึงได้เจอกัน ต่อมาก็ทำพิธีแต่งงานและสามีใหม่ก็รับปาก ว่ายินดีจะส่งเงินให้กับทางบ้านแม่และให้ลูก ๆ ที่อยู่ลาวด้วย จึงตั้งใจกลับบ้าน มาทำนาทำไร่ที่บ้านสามี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหญิงแรงงานข้ามชาติชาวลาวได้ผ่านงานรับจ้างทั่วไปมามากมาย ก่อนที่จะมาเลือกงานภาคเกษตรกรรมในประเทศไทย ที่เป็นอาชีพหลัก

หลังจากนั้นยังมีเพื่อนที่กรุงเทพที่เคยทำงานด้วยกัน ยังติดต่อสื่อสารกันอยู่ ถือได้ว่าเป็นเครือข่ายทางสังคม เมื่อมีความคิดถึงกันก็โทรกันไปถามข่าว รวมทั้งแม่และพี่น้องด้วย แม่เป็นห่วง อยากให้กลับลาว นางรอให้ลูกโตพอที่จะเดินทางง่ายก็จะไปหาแม่ กำลังออมเงินไปให้แม่ และอีกอย่างสามีนางบอกว่ายังไม่ได้ไปสมมาแม่ยายเลย อยากให้แม่ดีใจที่มีเขยเป็นคนไทย ถ้ากลับเมืองลาวจะทำบัตรจ้างทำงาน โดยทำบัตรประชาชนคนไทยกับคนไทยที่ตายแล้ว ต้องจ่ายประมาณ 2 หมื่นบาท มีนายหน้ารับทำให้ แต่สามีของนางไม่ทำให้เพราะจะเป็นเรื่องเป็น ทำให้เข้าเมืองไทย ไม่ได้ตลอดชีวิต สะท้อนให้เห็นว่า การข้ามชาติมาที่เมืองไทย ชาวลาวคาดหวังว่าจะมีรายได้ดี ต้องผ่านจุดวิกฤตของชีวิตหลายอย่าง จึงตอนเข้ามาไม่ได้ระบุ

อาชีพที่ชัดเจน จะต้องหางานเอง พอมีเงินออมแล้วจะมีวิธีการและรูปแบบส่งเงินกลับบ้านที่แตกต่างกันไป จากการสังเกตจะพบว่าชาวลาวจะติดต่อกับเครือข่ายทางสังคมอยู่ตลอดเวลา เพื่อความมั่นคงของตนเอง

ต่อมาผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ “นางวันสี” แรงงานข้ามชาติหญิงชาวลาววัย 44 ปี จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนางวันสี (เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2552) เล่าว่า

“...นางเกิดที่หมู่บ้านในเมืองไชยบุรี ห่างจากนครเวียงจันทน์ ประมาณ 3 กิโลเมตร มีพี่น้องร่วมท้อง 7 คน ปัจจุบันนี้พี่น้องทุกคนอยู่ที่เมืองลาว พ่อและแม่เสียชีวิตแล้ว พ่อเสียชีวิตได้ประมาณ 10 ปีแล้ว โดยไปเสียชีวิตที่ประเทศฝรั่งเศส ในช่วงที่พ่อขอลี้ภัยในประเทศที่ 3 ในยุคก่อนการปฏิวัติในลาว เมื่อประมาณปี 2531 – 2532 ส่วนแม่เสียชีวิตได้ประมาณ 7 ปีที่แล้วที่ลาว...ก่อนนี้พ่อของนางเล่าว่าฝรั่งเศสเป็นเมืองศิวิไลซ์ จึงชวนไปอยู่ด้วย เลยต้องได้ลาออกจากความเป็นครูที่โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งอาชีพครูที่ลาวเป็นอาชีพมีเกียรติแต่ไม่มีเงิน ตอนเช้าต้องไปขายปลา ขายผัก อาบน้ำไปโรงเรียน ตกเย็นก็ไปหาปลา ปลุกผัก เก็บผัก เตรียมขาย ปิดเทอมก็ไปรับจ้างทอผ้า ดำนาและเกี่ยวข้าว...ช่วงนั้นประกอบกับสามีคนลาว (คนแรก) ทิ้ง จึงตัดสินใจจะไปหาพ่อที่ฝรั่งเศส ทั้งอุดมการณ์ ความเป็นครูเอาไว้ (วุฒิเทียบเท่ามัธยมต้น) ด้วยความมีอุดมการณ์ของหญิงลาว ที่มีอายุประมาณ 24 ปี ไม่เห็นด้วยกับระบบการปกครองของลาว ส่วนใหญ่ชาวบ้าน จะเดือดร้อนและลำบากมาก หลังจากนั้นจึงเดินทางมากับแม่ที่ศูนย์อพยพปากชม จังหวัดเลย แต่ศูนย์ฯ ดังกล่าวได้ปิดทำการลงก่อนหน้านี้หนึ่งอาทิตย์...”

วันสีเล่าต่อว่า “...แม่เจ้ากลับบ้านก่อนเด้อ ซอยได้มาแล้วขอเข้าเมืองไทยสู้ตาย เอาดาบหน้าไม่ต้องเป็นห่วง พี่น้องปากชมก็มีเยอะแยะ ให้แม่และพี่น้อง ดูแลกันดี ๆ ไม่ตายคงได้เจอกันอีก ถ้ามีเงินมีทองจะเอาไปให้...”

ต่อมาวันสีได้มาอยู่บ้านสงเปือยกับป่าและลุง ด้วยเป็นคนขยันรับจ้างดำนา เกี่ยวข้าว ปลุกผัก ทำไร่ข้าวโพด ไร่กล้วยและยังเป็นสาว จึงได้พบกับสามีคนที่ 2 เป็นคนไทย ที่บ้านสงเปือยมีลูกหนึ่งคนและก็หย่าร้างกัน ด้วยเหตุที่สามีเป็นคนติดสุราและเจ้าชู้ ก่อนนี้ตอนมีสามีคนแรกที่เป็นคนลาว มีลูกด้วยกันแล้ว 2 คน เลิกกันเพราะสามีไปติดผู้หญิงลาวคนใหม่ จึงตัดสินใจเข้ามาเมืองไทย ทั้งลูกให้สามีดูแล นาน ๆ จะได้ไปเยี่ยมลูกที่ประเทศลาวครั้งหนึ่ง แต่ยังส่งเงินให้ลูกอย่างต่อเนื่องและไม่ทำความเดือดร้อนให้กับครอบครัวปัจจุบัน

สะท้อนให้เห็นว่าชีวิตคู่ของหญิงชาวลาวเป็นชีวิตที่ไม่มั่นคง ซึ่งจะสังเกตได้จาก แรงงานข้ามชาติชาวลาวส่วนใหญ่จะเป็นหญิงและผ่านการหย่าร้างและมีสามีใหม่มาแล้ว นอกจากนั้นยังมีลูกที่ต่างพ่อ ที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกันที่น่าจะมีผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของครอบครัวในมิติทางด้านจิตใจและสังคมด้วย

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ทำให้เข้าใจภูมิหลังของแรงงานข้ามชาติชาวลาวว่า มีฐานคิดมุ่งเป้าหมายที่การรับจ้างเพื่อหารายได้ ด้วยสกุลเงินของไทยมีค่าแข็งแกร่งกว่า จึงได้เดินทางข้ามลำโขงมาฝั่งไทย ด้วยรูปแบบที่แตกต่างกันไป จากการวิเคราะห์ข้อมูลยังพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นหญิงที่หย่าร้าง เข้ามารับจ้างทั่วไป พอแต่งงานอยู่กินกับสามีคนไทยแล้ว จึงเปลี่ยนอาชีพเป็นภาคเกษตรกรรม (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 สถานะภาพ รูปแบบการส่งเงินกลับบ้านและอาชีพของแรงงานชาวลาว

ผู้ให้ข้อมูล	สถานะภาพก่อนข้ามชาติ	รูปแบบการส่งเงินกลับบ้าน	อาชีพ	
			ครั้งแรก	ปัจจุบัน
นางสาวน้อย	โสด	เดินทางกลับ	รับจ้าง	ทำนา / ทำไร่
นางจันทิ	หย่าร้าง	ทางโทรศัพท์	รับจ้าง	ทำไร่ / ทำสวน
นางเดือน	หย่าร้าง	เดินทางกลับ	รับจ้าง	รับจ้างทำไร่
นางแต้ว	หย่าร้าง	เดินทางกลับ	รับจ้าง	ทำนา
นายอนุ	โสด	เดินทางกลับ	รับจ้าง	ทำไร่ / ทำสวน
นางจันทร์	สมรส	ไม่ได้ส่งกลับ	รับจ้าง	ทำไร่ / ทำนา
นางวันสี	หย่าร้าง	เดินทางกลับ	รับจ้าง	เลี้ยงสัตว์ / ทำนา / ค้าขาย

2. สภาพแวดล้อมในการทำงานและชีวิตใหม่ในต่างแดน

สาเหตุการทำงานส่วนหนึ่งทำให้ผู้ใช้แรงงานต้องเผชิญกับปัญหาด้านสุขภาพ ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมจากการทำงาน คือ สภาพงาน ปัญหาเหล่านี้ก็มีความรุนแรงมากขึ้นเนื่องจากผู้ใช้แรงงานขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติชาวลาว

จากการสัมภาษณ์ **นางสาวน้อย** พบว่า พักอยู่บ้านญาติอีกหมู่บ้านหนึ่งชื่อบ้านโคกแก่นช้าง (ห่างไปอีกประมาณ 3 กิโลเมตร) ไม่ได้พักที่สวนอาหาร มีสิ่งที่คุณถามคือ ความกลัวคนตรวจคนเข้าเมือง (ตาม) กลัวคนมาจับแต่ก็คิดไปเอง บางครั้งก็มีตำรวจมาตรวจก็ได้อธิบายถึงสภาพสิ่งที่ถูกต้อง เพราะมาเป็นพนักงานเสิร์ฟและบริการ ไม่ได้มาขายบริการทางเพศ

จากการสัมภาษณ์ยังพอสรุปได้ว่า การข้ามชาติของแรงงานชาวลาวนั้น เข้ามาด้วยเป้าหมายมาหารายได้เพื่อกลับไปสร้างฐานะให้ครอบครัวที่บ้าน (ลาว) ให้ดีขึ้น ไม่ต้องตรวจโรคก่อนเข้าเมืองและสามารถไปได้ไกลสุดถึงเมืองหลวงของประเทศ เมื่อมีการเจ็บป่วยก็ได้รับการรักษาอย่างไม่มีเงื่อนไข ซึ่งให้เห็นว่าประเทศไทยสร้างความมั่นคงให้กับประชาชนชาวลาวและเปิดประเทศเกิดอิสระในการเดินทางพอสมควร แต่อย่างไรก็ตามโอกาสการแพร่ระบาดของโรคระหว่างประเทศ ก็มีสูงเพราะไม่ผ่านการตรวจโรคก่อนเข้าประเทศ โดยเฉพาะโรคที่เกิดจากไวรัสเพราะมีหลายสายพันธุ์ เช่น ไข้หวัดนก (H5N1) ไข้หวัดใหญ่ (H1N1) ไข้เลือดออกและกลุ่มปรสิต เช่น โรคเท้าช้างและมาลาเรีย เป็นต้น และด้วยความต้องการที่จะทำให้เกิดความมั่นคงทางสังคมมากขึ้นหรือด้วยความคุ้นเคยกับชาวไทย จึงได้อยู่กินกับชาวไทยโดยไม่ได้ผ่านการตรวจเลือดก่อนใช้ชีวิตร่วมกัน ถือได้ว่าเสี่ยงต่อการติดเชื้อ HIV หรือโรคเอดส์ นอกจากนี้ยังเสี่ยงต่อการหย่าร้างสูงเมื่ออยู่กันไประยะยาว เพราะไม่ได้มีพันธะสัญญาอะไรผูกมัด เช่น ค่าสินสอดหรือทะเบียนสมรส เป็นต้น มีญาติห่าง ๆ ชาวลาวเป็นเครือข่ายทางสังคม

นอกจากนี้ **นางจันทิ สอนสุก** ได้อธิบายถึงสภาพงานในปัจจุบันว่า ปัจจุบันหลังจากการรับจ้างดำเนินา ทำसानและเกี่ยวข้าวรับจ้างแล้ว เวลารว่างยังไปทำงานในตำแหน่งงานบ้านทั่วไปและช่วยงานร้านขายยาของลูกสาวนายจ้าง รายได้ ประมาณ 4,000 กว่าบาท (สัปดาห์ละ) สวัสดิการ ที่พักอาศัย อาหาร (นอกจากนี้นายจ้างยังให้ความสำคัญเหมือนญาติพี่น้อง) ทำงานตั้งแต่ 06.00 – 15.00 น.และเดินทางไปช่วยงานร้านขายยาตั้งแต่ 15.00 – 22.00 น. รายได้ที่ได้มา จะส่งกลับให้ลูกซื้อเสื้อผ้า ข้าวของส่งกลับ แต่ส่วนใหญ่ชอบซื้อทองเก็บไว้และนางเดือนก็เช่นกัน ช่วงนอกฤดูการทำนา ทำไร่จะรับจ้างทำงานในร้านเป็นแม่บ้านทั่วไป ตั้งแต่เก็บกวาด ล้างชาม เสิร์ฟอาหาร ทำความสะอาดและในวันหยุด ยังไปรับจ้างทำความสะอาดบ้านของคนแถว ๆ นั้น ด้วย รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน 7,500 บาท มีสวัสดิการ ที่พัก อาหาร 3 มื้อ ชั่วโมงทำงานตั้งแต่ 04.00 – 17.00 น. และทำงานพิเศษ (ล้างชาม) ต่อตอนเย็นได้อีก 100 บาท/วัน ซึ่งเห็นว่าแรงงานข้ามชาติชาวลาว เข้ามาทำงานโดยมุ่งเป้าที่อาชีพรับจ้าง โดยใช้เวลาในแต่ละวันให้ได้ค่าจ้างมากที่สุด เช่น หลังฤดูการเกษตรกรรม จะเข้ามารับจ้างทั่วไป เป็นต้น

นอกจากนี้ **นางแต้ว** มีสภาพงานรับจ้างทำการเกษตรกรรมได้แก่ ดำนา เกี่ยวข้าว ตัดอ้อย ส่วนต่อม ผู้เป็นสามีรับจ้างขึ้นอ้อย รับจ้างเอาน้ำใส่อ้อยด้วย ได้วันละเกือบสองร้อยบาท นางแต้วเล่าว่า

“...ตอนนี้มีลูกก็พาถูกไปด้วย ตัดอ้อยก็พาไต้ง (ลูก) ไปด้วยปูลาดให้นั่งนอนเล่น ก็ตัดอ้อยไปหน้าเรื่อย ๆ ก็ย้ายสาดตามไปด้วย ก็ดีไม่ได้ห่างไกลกัน ได้ยินสามีกับลูกตลอด ส่วนการหางานไม่ยาก เขารู้จักเราแล้ว เขาก็มาบอกให้ไปเกี่ยวข้าวตัดอ้อย เราต่างหากอยากได้เงินแต่บางวันเวลาถูกเป็นไข้ก็ไม่ได้ไป...บางวันสามีไปได้หนู (จับหนูนา) เช่นเมื่อวานนี้ (26 มกราคม 2552) ที่สามีไม่อยู่ก็ได้เงินเกือบสองร้อยบาท ได้กินและได้เงินด้วย ปัจจุบันมีเงินรวมแล้วประมาณ 6-7พันบาทต่อเดือน พอใช้จ่ายตลอดเดือน ไม่มีหนี้สิน

กำลังเก็บเงินเพื่อทำบัตรเป็นคนไทย หาเงินกันเอง พ่อผัว แม่ผัว แม่น้อย ก็ไม่ได้ช่วยเหลืออะไร เพราะโตมีครอบครัวกันแล้ว บ้านก็มีอยู่ ข้าวก็ไม่ได้ซื้อเก็บเงินไว้ให้ลูก ให้ลูกเรียนสูง ๆ จะไม่ได้ลำบากเหมือนพ่อแม่ คิดไว้ว่าสักหน่อยจะไปรับจ้างก่อสร้างที่กรุงเทพ เพราะสามีเคยไปบอกว่าสนุก สบายจะเก็บเงินได้เป็นก้อนเพราะเกี่ยวข้าว ตัดอ้อยได้เงินทีละน้อย จึงอยากได้เงินเป็นก้อนและอยากเห็นกรุงเทพด้วย...”

อาจกล่าวได้ว่าสภาพทั่วไปและลักษณะอาชีพคือ อาชีพรับจ้าง เพียงแต่นายจ้างจะว่าจ้างให้ทำอะไร ส่วนหนึ่งก็เป็นรับจ้างทั่วไปขึ้นอยู่กับรายได้ที่ได้ต่อวัน

ส่วน **นายอนุหรือแม่** แม่มาตัดอ้อยและขึ้นอ้อย การตัดอ้อยจะเริ่มตัดตั้งแต่ตี 3 ถ้าไร่อยู่ไกล แต่ส่วนใหญ่ก็ประมาณตี 4 ก็พากันตื่นและเตรียมตัวของใช้ มีด เพราะจะได้เริ่มตัด ก่อนที่จะร้อนจัดและการเริ่มออกเดินทางตั้งแต่เช้าจะได้เงินเยอะตามไปด้วย เฉลี่ยการตัดอ้อยต่อวันน่าจะประมาณ 200 บาทขึ้นไป เลิกตัด/ลงบัญชีเสร็จประมาณ 5 โมงเย็น แล้วก็เดินทางกลับที่พัก แม่เล่าว่า

“...อยู่กับแม่ (แม่น้อย) สบายหน่อย มีแม่คอยทำอาหารให้กิน เพียงไปซื้ออุปกรณ์ทำอาหารมาให้แม่ทำ กินข้าวเสร็จก็เดินเล่นกับเพื่อน ๆ ทุก 3 วัน จึงจะรับขึ้นอ้อย ปกติก็ไม่ค่อยได้กลับบ้านพร้อมกับแม่และพวกผู้หญิง จะกินนอนที่ไร่ ถ้าแม่จะส่งอาหารและเครื่องดื่ม (น้ำ กาแฟและเหล้า) ไปให้ตอนเย็นและตอนดึก เพราะขึ้นอ้อยกันตอนกลางคืน ได้ประมาณ 2 คันรถใหญ่ ๆ เสร็จคงราวตี 4 นั่งสัก 1-2 ชั่วโมง ก็ตัดอ้อยต่อ ขึ้นอ้อยกัน 6-7 คน ผู้ชายล้วน รายได้เมื่อแบ่งกันแล้ว ได้ประมาณ 300-400 บาทในการทำงานแต่ละครั้ง รายได้รวมจากปีที่แล้ว ที่มาตัดอ้อยที่นี่ทั้งหมด 3 เดือน ได้เงินเกือบ 3 หมื่น เป็นเงินก้อนเลย ตัดได้ก็ลงบัญชีไว้ อยากได้อะไร ถ้าแม่ก็หาให้ ก็มาตัดจากบัญชีพอจะกลับเมืองลาวก็ไปขอเงินจากแม่แก่อีกที่...”

ชี้ให้เห็นว่า การทำงานรับจ้างในภาคเกษตรกรรม โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติที่เป็นชาย ก็จะมีลักษณะงานที่มีภาวะเสี่ยงต่อสุขภาพ ดังจะเห็นได้จากการใช้เครื่องมือกระตุ้นให้ทำงานตลอดคืนที่เสี่ยงต่อโรคหัวใจล้มเหลวหรืออุบัติเหตุ และการเข้าไปนอนค้างคืนในไร่อ้อยที่เสี่ยงต่อโรคติดต่อที่นำโดยแมลง เช่น ไข้มาลาเรียจากยุงก้นปล่อง ไข้สมองอักเสบจากยุงรำคาญ เป็นต้น และสัตว์มีพิษอื่น ๆ

นอกจากนี้ที่บ้านของแม่ห่างจากบ้านแม่แก่อ้อย ชำบ้านอื่น เพียง 4 หลังเท่านั้น เป็นบ้านที่แม่แก่อ้อย เข้าให้คนงานตัดอ้อยอยู่ สภาพบ้านค่อนข้างเก่า ขาดการดูแล หน้าบ้านมีน้ำบาดาลโยกใช้ (ต่าง

จากบ้านอื่น ที่ใช้ระบบประปาหมู่บ้าน) มีโถ่งน้ำขนาดใหญ่ จำนวน 4 โถ่ง เรียงรายหน้าบ้าน สภาพบ้านเป็นบ้านไม้ 2 ชั้น ชั้นล่างจะมีไม้แผ่นกระดานวางพาดเอาไว้เป็นที่ประกอบอาหาร และมีถุงผักถุงเครื่องปรุงอาหาร เกาะติดกับเสาบ้านทรงฝรั่ง ใช้กระป๋องเปล่ากาแฟเป็นถังขยะ (จากการสังเกต) และยังมีขวดเปล่าของเหล้าขาวและเปียร์

นอกจากนี้จะพบแรงงานทั้งหมดในบ้านหลังนี้จำนวน 11 คน เป็นชาย 7 คน หญิง 4 คน ในนี้เป็นคนลาวจำนวน 4 คน จะเป็นคนหนุ่ม อายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 3 คน อีก 1 คนก็คือ นางน้อย ที่เป็นแม่ของแม่้ว นอกนั้นจะเป็นคนไทยเลยที่มาจากปากชม ซึ่งแม่้วบอกว่าเป็นเครือญาติของตนเองกับนางน้อย ชั้นล่างจะแบ่งห้องโดยใช้ไม้สานอ้อยบาง ๆ จะเป็นที่พักและเก็บของส่วนตัวของแรงงานหญิง ส่วนแรงงานชายจะพักข้างบน โดยห้องส้วมจะมีเพียง 1 ห้อง อยู่หลังบ้าน ข้าง ๆ บ้านจะเป็นลานที่ทำกับข้าว โดยใช้พื้นที่เก็บกันมาจากแถว ๆ ไร่อ้อยที่ไปทำงาน บ้านพักของแรงงานตัดอ้อยกลุ่มนี้เป็นของเจ้าแก้ว “นวย” ชาวบ้านทราบดี แรงงานกลุ่มนี้ให้ความสนิทสนมดี จากการเข้ามาจำนวน 2-3 ครั้งแล้ว ถัดไปจะเป็นทางผ่านไปบ้านเจ้าแก้วอ้อย ในบ้านพักพบนางน้อย ซึ่งรออยู่แล้ว นางน้อย บอกว่า “เหม็นหน่อยนะ เพิ่งกลับมาจากป่าอ้อยกัน” ได้เวลาเหมาะสมดี นั่งพักถามข่าวคราวกันแล้ว นางน้อยจึงเรียกลูกชายหรือแม่้ว ซึ่งดูที่วัยบ้านแม่้วยังเป็นวัยรุ่น สวมเสื้อยืดกางเกงยีนส์ หน้าตาดีแต่งตัวดีตัดผมทรงเกาหลี แต่ไม่ยอมยิ้ม ไม่เจาะหู ดูไม่แตกต่างกับเด็กหนุ่มไทยในหมู่บ้านทั่วไป คำพูดคำจา ก็เหมือนกับวัยรุ่นไทยและไม่อายที่จะต้องพูดกับคนแปลกหน้ากัน แม่้วเล่าว่า

“ครอบครัวที่เมืองลาว ส่วนใหญ่ จะทำนา และทำไร่มันสำปะหลังอยู่กับน้ำ น้ำสะไ้และน้อง ๆ หลาน ๆ รวมแล้ว 6 คน ที่นั่นไม่ค่อยมีการจ้างงาน และถ้าจ้างก็ราคาถูกมากวันหนึ่งได้ค่าแรงไม่ถึง 100 บาท ในการทำนาม้งานเป็นช่วง ๆ หลังจากนั้นก็ว่างงานเพื่อน ๆ ที่มาอยู่และเคยมาเมืองไทยแล้วและแม่้วยบอกว่ามาเมืองไทยดีกว่า ค่าแรงเลขหลักร้อยต่อเดือนในเมืองลาว เมื่อมาเทียบกับเลขหลักพันหรือหลักหมื่นเมืองไทย” จึงทำให้แม่้วตัดสินใจไม่ยากนักที่เดินทางเข้ามาทำงานในเมืองไทย

แม่้วยบอกอีกว่า “งานที่บ้านมีแต่จ้างทำนา ดำนา เกี่ยวข้าว ค่าแรงวันหนึ่งคิดเป็นเงินไทยได้เพียง 60 บาทแต่ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมี ...ลาวกับไทยโดยเฉพาะภาคอีสาน มีความเหมือนกันหลายอย่าง ทั้งภาษาว่า ความเป็นอยู่ รูปร่างหน้าตาและความเป็นพื้นที่รอยต่อ มีด่านข้ามแดนหลายแห่ง ความไม่เคร่งครัดและความใจดีของคนไทย การเดินทางเข้ามาของแรงงานลาว จึงทำได้ง่าย เป็นแรงจูงใจให้แรงงานลาวเข้าไทยเข้ามาอย่างไม่ขาดสาย...คนลาวส่วนใหญ่จะเลือกการเข้ามาเมืองไทยครั้งแรก ในด้านข้ามแดน

ทางฝั่งภาคอีสานของไทยเพราะเข้าง่ายสะดวก ไม่เคร่งครัด และมีความคล้อยคลึง และเลือกที่จะมารับจ้างตัดอ้อยก่อน เพราะที่เมืองลาวไม่มีไร่อ้อย และการตัดอ้อย ได้เงินมาก เงินดี เพียงดู ๆ เขาตัดอ้อยกัน ก็ตัดได้ ไม่ต้องใช้ความคิดเท่าไร ใช้แต่แรงงาน และความอดทน แต่ผลตอบแทนหรือเงิน ก็ทำให้ความเหนื่อยหายลงแทบพลิดทิ้ง”

นอกจากนี้แม้วบอกว่า ปีที่แล้วมาตัดอ้อยที่นี้อยู่ 3 เดือนได้เงินเกือบ 3 หมื่น ทำงานได้ก็ลงบัญชีไว้ อยากได้อะไรถ้าแก่ก็หาซื้อให้ ค่อยมาหักจากบัญชี พอจะกลับเมืองลาวก็ไปเบิกเงินจากถ้าแกอีกครั้งเพื่อใจกันถ้าแกคนนี้ดี ไม่เคยโกงใครอยู่กินกันเหมือนญาติ เลิกงานก็เตะฟุตบอล ตระก้อกับเพื่อนคนไทยในหมู่บ้าน เล่นกับเด็กข้าง ๆ บ้านไม่มีใครรังเกียจหรือดูถูก มีแต่คนอยากถามเราว่า เมืองลาวเป็นอย่างไร ค่าแรงแม้กับคนไทยคนอื่น ๆ ก็เท่ากันไม่มีการแบ่งว่า เป็นคนไทยหรือคนลาว แม้วได้ซื้อรถมอเตอร์ไซด์ใหม่คันหนึ่ง หลังจากมาทำงานที่เมืองไทย พี่น้องข้างบ้านก็ชมเชยแม้วมากและอวยพรให้แม้วทำได้อย่างนี้อีก เพราะส่วนใหญ่ผู้ชาย จะไม่ประสบความสำเร็จเท่ากับผู้หญิงเพราะผู้ชายจะเสียคนก่อน (มีเงินเที่ยว กินเหล้า ติดผู้หญิงและลืมบ้านเกิด) และมีความเชื่อว่าส่วนหนึ่งของผู้หญิงลาวมาแล้ว จะต้องได้แต่งงานกับคนไทย จะมีฐานะดีช่วยให้ตนเองและที่บ้านหลุดพ้นจากความยากจนได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า แรงงานชายและแรงงานหญิงมีเป้าหมายและความคาดหวังในการทำงานที่แตกต่างกันอยู่ลึก ๆ

นอกจากนี้ได้สัมภาษณ์ **นางจันทร์ แก้วพอน** ที่มาอยู่ที่เมืองไทย นางเล่าว่า มีอาชีพรับจ้างด้านนาเกี่ยวข้าวและตัดอ้อยได้วันละประมาณ 150 บาท รับเดือนละ 3,000 บาท ไม่ได้หักไหมมากและถือว่าได้เงินน้อยเพราะมีท้องทำงานหนักไม่ได้ สามี (ชื่อจัต) ก็ทำงานรับจ้างเหมือนกัน แต่เขาขึ้นอ้อยด้วย ได้วันละประมาณ 200 บาท รวมเดือนละ 4,000-5,000 บาท สะท้อนให้เห็นว่าหญิงแรงงานข้ามชาติชาวลาว เข้ามาทำงานรับจ้างเพื่อหาเงิน ทำายที่สุดก็แต่งงานอยู่กินกับสามีชาวไทยที่มีอาชีพรับจ้างเช่นกัน นอกจากนี้ครอบครัวของนางจันทร์ ยังมีอาชีพเสริมคือการเลี้ยงจิ้งหรีด โดยนางจันทร์เล่าว่า

“จัตไปฝึกเลี้ยงมาจากเพื่อนบ้าน เพราะในหมู่บ้านมีคนเลี้ยงจิ้งหรีดหลายครอบครัว ก็มีรายได้เพิ่มขึ้นบ้าง แต่ก็ไม่ค่อยเอามากิน เขาเอาไปตกปลา จัตก็เหมือนกันชอบเอาไปตกปลา โดยไปกับเพื่อน ๆ และญาติ ทั้งในและนอกอำเภอภูเขียว จะนั่งรถเครื่อง (มอเตอร์ไซด์) และนั่งรถจักร (รถยนต์ กระบะ) นั่งรถถีบ (จักรยาน) แล้วแต่ใกล้ไกล ได้ปลามากก็ได้ขายหรือทำปลาแดก (ปลาร้า) ส่วนการไปรับจ้าง เกี่ยวข้าว ตัดอ้อย ก็ญาติกันมาบอก คนที่นี้เขาจ้างกันแม้แต่พี่น้อง มีเงินก็ทำงานได้เสร็จเร็ววันนายจ้างก็เป็นพี่น้องเป็นญาติ ๆ กัน นางมาอยู่ที่นี้คนเขาก็รู้จักหมดแล้วนางเป็นคนลาว มีความรู้สึกปลอดภัยมากกว่าอยู่กรุงเทพ เพราะความเป็นพี่น้อง เขาคงไม่ไปแจ้งตำรวจมาจับนาง”

ถือได้ว่าแรงงานข้ามชาติหญิงชาวลาว เมื่อมีครอบครัวในไทยแล้ว ก็จะสร้างความมั่นคงให้กับตนเอง ด้านเศรษฐกิจโดยการสร้างรายได้จากอาชีพเสริมในครอบครัว ด้านสังคมโดยสร้างความสนิทสนมกับเพื่อนบ้านและญาติ ส่งผลให้เกิดความมั่นคงด้านสุขภาพในมิติทางด้านจิตใจไปด้วย

หลังจากนั้นเดินทางไปพบ **นางวันสี** ทีมผู้วิจัย (มีเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยร่วมด้วย) เข้าถึงข้อมูลได้จากการให้ข้อมูลของประธานอาสาสมัครสาธารณสุข ของหมู่บ้านโโล ซึ่งอยู่บ้านติดกันกับนางวันสี พอเจอหน้ากันก็คุ้นหน้ากันอยู่เพราะนางวันสีเคยไปรับยาคุมกำเนิด ที่สถานีอนามัยประมาณ 2 ครั้ง เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยกล่าวว่า “ผมเคยเห็นผ่านหูผ่านตา แต่ผมไม่ได้จ่ายยาคุมให้ แต่คุณ ๆ หน้า ก็ไม่นึกว่าจะเป็นคนลาว”

บริบททั่วไปสภาพบ้านเป็นบ้าน 2 ชั้น ชั้นล่างจะก่อปูน ชั้นบนจะเป็นไม้และมีอาคารที่เป็นครัว ชั้นล่างจะเต็มไปด้วยหัวผัก (หัวกระเทียมและหอมหัวแดง) ซึ่งวันสีไปรับมาจากจังหวัดขอนแก่น สุรินทร์ บุรีรัมย์ วันสีขับรถกระบะไปเอง สามีที่เป็นคนไทยจะขับไม่เป็น แต่มีใบขับขีมีเอาไว้เพื่อตรวจ สภาพรถกระบะเป็นรถมือสองสภาพยังดี ดาวน์ 8 หมื่นบาท ผ่อนเดือนละ 7 พันบาท เพิ่งซื้อมาได้ปีกว่าต้องผ่อนอีกประมาณเกือบ 3 ปี

ในการซื้อขายจะมีสามีและแม่สามี เป็นคนช่วยในการชั่งและมัดหัวผัก ส่วนวันสีมีหน้าที่ เป็นแม่ค้าและขับรถไปขาย ตามหมู่บ้าน ตำบลและนอกตำบล นอกจากนั้นที่บ้านจะมีของเก่า เช่น ลังกระดาด ขวด เพราะวันสีรับซื้อของเก่าด้วย บรรยายการสัมภาษณ์ค่อนข้างดีมาก วันสี ให้ความร่วมมือเพราะเคยเป็นครู ที่ประเทศลาว มีน้ำใจ หาน้ำให้ดื่ม ให้หัวผักทีมวิจัยด้วยก็ทำให้ทีมงานเกิดความรู้สึกเกรงใจ นอกจากนี้ยังให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เช่น ถ่ายภาพ ขอคู่มือหนังสือเดินทางและให้ถ่ายภาพ เป็นต้น ปกติจะขายของทั้งวันไม่มีเวลาว่าง แต่เมื่อมาสัมภาษณ์วันสีก็กรุณาให้เวลาเกือบชั่วโมงกว่า

จากการสัมภาษณ์ (เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2552) พบว่า ปัจจุบันวันสีอยู่บ้านเลขที่ 55 หมู่ที่ 1 บ้านโโล ตำบลโโล อำเภอภูเขียว อยู่ด้วยกัน 4 คน ประกอบด้วย แม่ย่า สามี น้องทิม และวันสี วันสี ปัจจุบัน อายุ 44 ปี สมรสกับนายประภาส มีวุฒิ ซึ่งเป็นสามีคนไทย คนที่ 3 ก่อนนี้มีสามีคนที่ 2 เป็นคนไทยที่บ้านสงเปือย อำเภอปากชม จังหวัดเลย อยู่ด้วยกันประมาณเกือบ 10 ปี ก็เลิกกันเพราะสามีติดเหล้าและชอบทำร้ายร่างกาย (ตบตี) มีลูก 1 คนชื่อน้องทิมปัจจุบัน อายุ 10 ปี (มีทะเบียนสมรสลาวและไทย ด้วยกับสามีคนที่ 2 โดยวันสี ต่อสู้หลายครั้ง ผ่านกงสุลลาวที่เวียงจันทน์ถึงจะได้มา สร้างความภูมิใจในความสามารถตนที่ทำได้) หลังเลิกกับสามีคนที่ 2 จึงหลบหลุกมากรุงเทพฯ มาอยู่กับญาติ ก่อสร้างรายวันจนได้พบสามีคนปัจจุบัน อยู่กินด้วยกัน 8 ปีแล้ว เพิ่งหลบจากกรุงเทพฯ มาอยู่บ้านโโล ได้ประมาณ 1 ปี ปัจจุบันได้ซื้อรถกระบะมาค้าขาย / ทำไร่ / ทำนา ต้องตื่นตั้งแต่ตีสามเร่งหาเงิน เพราะลูกเรียน ค่าใช้จ่ายใน

ครอบครัว ค่าผ่อนรถ ค่าน้ำมัน และค่าไปต่อบัตรข้ามแดน รวมถึง ส่งเงินให้ลูกและแม่ที่เมืองลาว วันสี่เล่าว่า

“...ปัจจุบันนี้ ต้องตื่นตีสามกับบ้าน 3 หมู่ ทุกวันต้องหาเงินได้ประมาณหมื่นห้าต่อเดือนเป็นอย่างน้อย สู้ ถึงแม้จะเหนื่อย จะเจ็บไข้ได้ป่วยก็ต้องออกบ้านหาเงิน บ้านโป่งดิน ดินดำ หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านแก่ง ห่างจากตัวอำเภอภูเขียว ประมาณ 12 กิโลเมตร เข้าไปได้สะดวก ทางเข้าหมู่บ้าน จะปกคลุมด้วยไร่อ้อย ถนนเข้าหมู่บ้านเป็นคอนกรีตแทบทั้งหมด การวางผัง ถนน ซอกซอยจัดวางได้ดี เป็นหมู่บ้านที่ค่อนข้างมีเศรษฐกิจดี เพราะบ้านเรือนส่วนใหญ่จะเป็นบ้าน 2 ชั้นครึ่งปูนครึ่งไม้ เนื้อที่บ้านจะกว้างมากและมีรถยนต์และรถสิบล้อ วนอ้อยเกือบทุกหลัง...”

ด้านสุขภาพ วันสี่ไม่มีโรคประจำตัวแต่มีปัญหาเรื่อง การได้พักผ่อนน้อยเพราะต้องเร่งหาเงินผ่อนรถ กระบะ การเตรียมของเพื่อจะขายในรุ่งเช้า พอจะได้ล้มตัวลงนอน ก็เกิดอาการนอนไม่หลับ ต้องฟังกานนอนหลับกินบ่อยครั้ง ไม่มีอาการบ่งบอกถึงความพิการ รูปร่างอ้วน น้ำหนักและส่วนสูง (น่าจะ) เกินเกณฑ์มาตรฐาน BMI หรืออ้วน ยาที่ใช้ประจำคือ ยานอนหลับโดยซื้อจากร้านขายยา ในตัวตลาดภูเขียว ซื้อครั้งละ 50 บาท ได้ประมาณ 20 เม็ด ประมาณ 3 เดือน จะซื้อครั้ง นอกนั้น จะต้องไปซื้อยาคุมที่สถานีอนามัยโอด โดยหมอบอกว่าต้องเก็บแผงละ 10 บาท ไปแต่ละครั้ง จะได้ 2 แผง กินได้ 2 เดือน หมอบอกว่าเก็บเงินเพราะไม่มีบัตรทองแต่ก็ไม่มีปัญหา เพราะราคาไม่แพงและเข้าใจดีว่าต้องจ่ายเงิน ชี้ให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานและชีวิตใหม่ในต่างแดนของแรงงานข้ามชาติชาวลาว ดำเนินไปด้วยความลำบาก ต้องรับผิดชอบทั้งสองครอบครัว ประกอบกับต้องขบถยนต์เองในการค้าขายและตื่นแต่เช้า ทำให้มีเวลาพักผ่อนน้อย อีกทั้งเป็นผู้มีรูปร่างค่อนข้างอ้วน จึงเสี่ยงต่อโรคแทรก